

TEZAURUL MONETAR DE LA RĂCĂȘDIA (II) DIN SECOLUL IV E.N.

În colecția numismatică a Muzeului Banatului din Timișoara se află, sub numărul de inventar 211, un grup de 725 piese de bronz romane provenind dintr-o descoperire făcută la Răcășdia (jud. Caraș-Severin)¹. Piesele ar putea proveni din marele tezaur descoperit în anul 1963, care a fost împărțit între descoperitori, o parte pierzându-se, alte părți ajungând sub forma unor grupuri de piese izolate în diferite muzee sau la diferiți colecționari din țară². Prin amabilitatea prof. Marius Moga mi-a fost încredințat spre publicare acest grup de monete.

Pentru că numărul de piese cuprins în acest grup este mare, și pentru că nu avem certitudinea apartenenței lui la marele tezaur descoperit în anul 1963, îl vom trata aici ca pe un tezaur aparte³.

Distribuția monetelor pe împărați se prezintă în felul următor :

Constantinus I	26 piese
în numele lui Constantinus I	7 piese
Helena	1 piesă
Constantinus II	2 piese
Constantius II	167 piese
Constans	224 piese
Constantius II sau Constans	185 piese
Urbs Roma	4 piese
Urbs Constantinopolis	3 piese

Totalul pieselor la care se poate determina împăratul este de 619.

Distribuția pieselor pe monetării este următoarea (fig. 1) :

Roma	3 piese
Lugdunum	2 piese
Aquileia	12 piese
Siscia	79 piese
Thessalonica	56 piese
Heraclea	9 piese
Constantinopolis	11 piese
Nicomedia	24 piese
Cyzicus	15 piese
Antiochia	19 piese
Alexandria	3 piese

¹ Pentru Răcășdia, vezi D. Protase, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticeii*, București, 1966, p. 183; cf. N. Gudea, *Tezaurul de la Răcășdia, secolul IV*, în *ActaMN*, XII, 1975, p. 183—190.

² N. Gudea, *op. cit.*, p. 183, nota 4; recent a mai fost descoperit un tezaur la Răcășdia, care a fost înscris în colecțiile Muzeului județean din Reșița.

³ N. Gudea, *op. cit.*, p. 183—184.

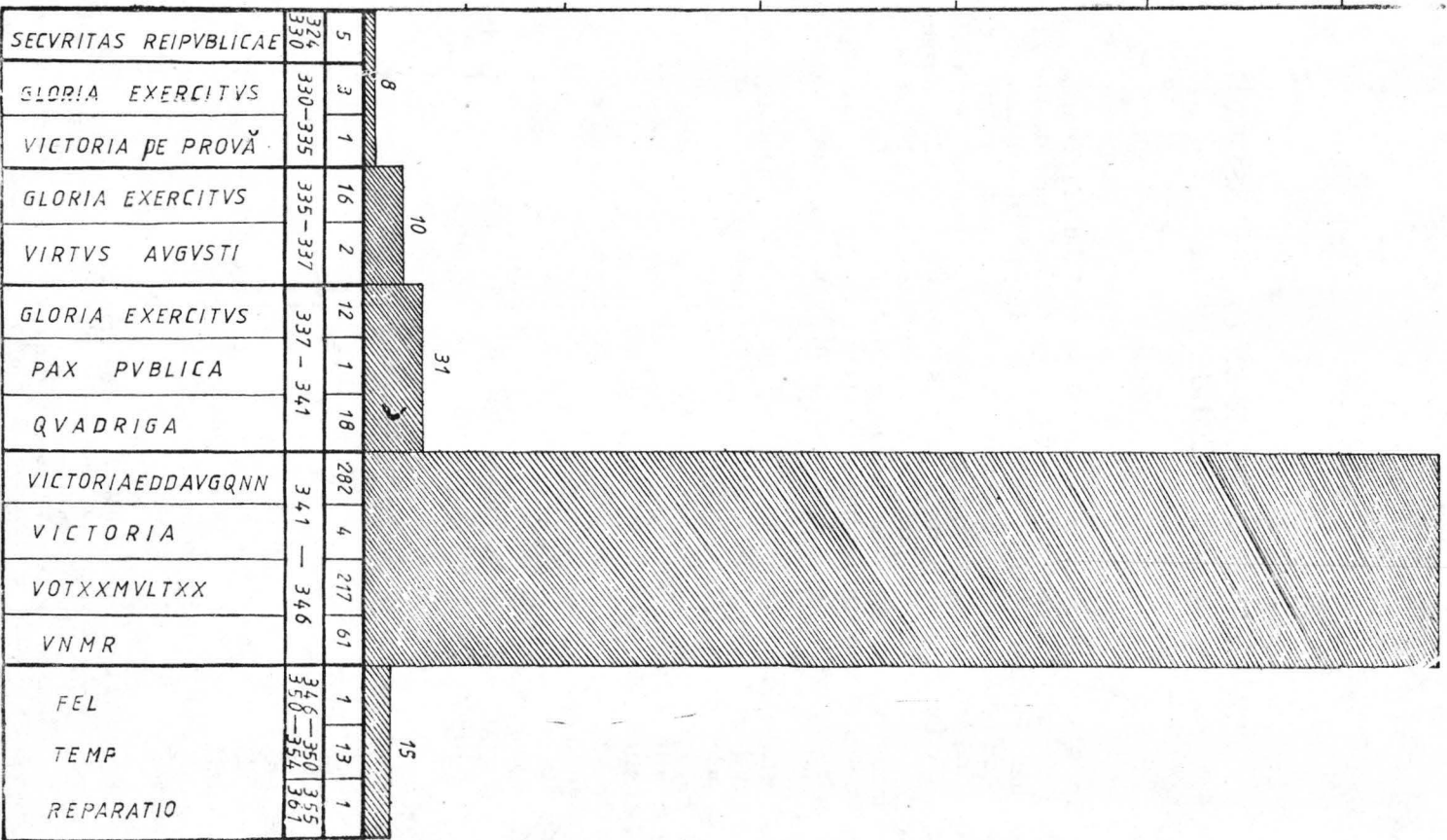

Fig. 1.

Totalul pieselor la care s-a putut determina monetăria este de 233.

Distribuția monetelor pe tipuri este următoarea (fig. 2):

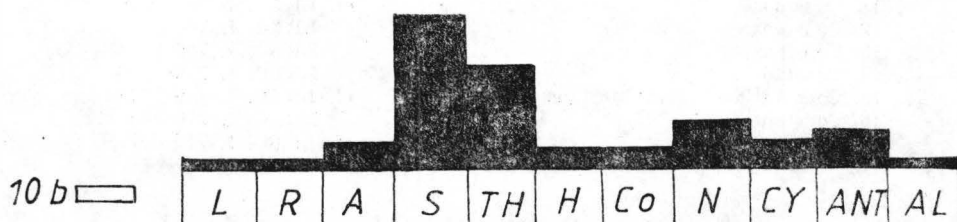

Fig. 2

Securitas Reipublicae	324—330	5 piese
Gloria exercitus	330—335	3 piese
Victoria pe provă	330—335	1 piesă
Gloria exercitus	335—337	16 piese
Virtus	335—337	2 piese
Gloria exercitus	337—341	12 piese
Pax publica	337—341	1 piesă
Quadriga	337—341	18 piese
Victoriaddauggqnn	341—346	282 piese
Victoria	341—346	4 piese
VotXXXMultXXX	341—346	217 piese
VNMR	341—346	61 piese
FelTempReparatio	346—350	1 piesă
FelTempReparatio	350—354	13 piese
FelTempReparatio	355—361	1 piesă

Totalul pieselor la care s-a putut determina tipul reversului este de 636.

Lista monetelor este următoarea:

LUGDUNUM

Gloria exercitus. 335—337. AE 3

1. Constantinus

LRBC, I, 222

Victoriaddauggqnn. 341—346. AE 3

2. Constantius

LRBC, I, 256—258

ROMA

Gloria exercitus. 330—335. AE 3

3. Constantinus

LRBC, I, 542

Virtus Augusti. 335—337 AE 3

4. Constantinus

LRBC, I, 566

Victoriaddauggqnn. 341—346. AE 3

5. Constantius

LRBC, 631—633

AQUILEIA

Victoriaddaugqnn. 341–346, perioada IV. AE 3

- 6–16. Constantius II sau Constans
 11. Constans
 12. Constans
 13. Constans
 14. Constans
 15. Constantius II sau Constans
 16. Constantius
 17. Constans

- LRBC, I, 701–702
 cf. LRBC, I, 702, dar S
 LRBC, I, 704
 LRBC, I, 706
 LRBC, I, 708–709
 cf. LRBC, I, 710–711
 LRBC, I, 710 sau 712
 cf. LRBC, I, 713 dar S

SISCIA

Gloria exercitus. 335–337. AE 3

18. Constantius
 19. Constans 337–341
 20. Constans

- cf. LRBC, I, 755, dar E, fără
 chrismon în cîmp
 cf. LRBC, I, 772, dar fără chris-
 mon
 cf. LRBC, I, 784, dar B; fără
 chrismon în cîmp

Victoriaddaugqnn. 341–346

21. Constantius
 22–23. Constans
 24. Constans
 25–27. Constans
 28–30. Constans
 31–31a. Constantius
 34–36. Constantius
 37–38. Constantius
 39–40. Constans
 41–43. Constans
 44. Constans
 45. Constantius
 46–47. Constantius
 48. Constans
 49. Constantius
 50–51. Constantius
 52–54. Constantius
 55. Constans
 56. Constans
 57–58. Constans
 59–60. Constans
 61. Constans
 62–66. Constantius
 67. Constantius
 68. Constantius
 69–70. Constantius
 71–72. Constans
 73–80. Constans

- LRBC, I, 790
 cf. LRBC, I, 791, dar în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 791, dar A; în
 cîmp punct
 cf. LRBC, I, 791, dar B
 cf. LRBC, I, 791
 cf. LRBC, I, 792, dar Δ
 cf. LRBC, I, 792, dar E
 cf. LRBC, I, 792, exerga parțial
 lizibilă
 cf. LRBC, I, 793, dar în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 793, dar Γ
 cf. LRBC, I, 793, dar E
 cf. LRBC, I, 796, dar Δ, în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 796, dar E, în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 797, dar B, în cîmp
 punct
 LRBC, I, 798
 cf. LRBC, I, 798, dar în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 798, dar E
 cf. LRBC, I, 799, dar B
 cf. LRBC, I, 799, dar Δ
 cf. LRBC, I, 799, dar B, în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 799, dar Γ, în cîmp
 punct
 cf. LRBC, I, 799, dar în cîmp
 punct
 LRBC, I, 800
 cf. LRBC, I, 800, dar B
 cf. LRBC, I, 800, dar Δ
 cf. LRBC, I, 800, dar E
 LRBC, I, 801
 cf. LRBC, I, 801, dar B

- 81—89. Constans
 90. Constans
 91. Constans
 92—93. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 801, dar Γ
 cf. LRBC, I, 801, dar E
 cf. LRBC, I, 801, exerga ilizibilă
 cf. LRBC, I, 800 sau 801; exerga ilizibilă

FelTempReparatio. FH 3. 351—354. AE 2

94. Constantius
 95. Constantius. FH 3. AE 3.

cf. LRBC, II, 1214, dar Γ
 cf. LRBC, II, 1222, dar B

T H E S S A L O N I C A

Victoriaddaugqnm. 341—346. perioada III b

- 96—98. Constantius
 99. Constantius
 100—102. Constantius sau Constans
 103—107. Constans
 108. Constans
 109. Constans
 110—113. Constans
 114—115. Constans
 116. Constans
 117—118. Constans
 119—124. Constans
 125—127. Constans
 128—129. Constans
 130—132. Constantius
 133—135. Constantius
 136—137. Constans
 138. Constans
 139. Constans
 140—151. Constans

cf. LRBC, I, 859
 cf. LRBC, I, 859, dar în cimp punct
 cf. LRBC, I, 859 sau 860, în cimp punct
 LRBC, I, 860—861
 cf. LRBC, I, 860—861, dar B
 cf. LRBC, I, 860—861, dar D
 cf. LRBC, I, 860—861, dar Γ
 cf. LRBC, I, 860—861, exerga parțial lizibilă
 cf. LRBC, I, 861; exerga parțial ruptă
 cf. LRBC, I, 860—861; în cimp punct
 cf. LRBC, I, 860—861; în cimp punct, exerga parțial lizibilă
 cf. LRBC, I, 860—861, dar B; în cimp punct
 cf. LRBC, I, 860—861, dar Δ, în cimp punct
 cf. LRBC, I, 862, dar Δ
 cf. LRBC, I, 862; exerga parțial ruptă
 LRBC, I, 863—864
 cf. LRBC, I, 863—864, dar B
 cf. LRBC, I, 863—864, dar D
 cf. LRBC, I, 863—864; exerga parțial ruptă

H E R A C L E E A

Quadriga. 337—341; perioada III b

152. Constantinus

LRBC, I, 943; exerga parțial ruptă

Gloria exercitus. 337—341; perioada III b

153. Constantius sau Constans

LRBC, I, 948—954

Vot XX Mult XXX. 341—346; perioada IV

154. Constantius sau Constans
 155. Constantius sau Constans
 156—157. Constans

cf. LRBC, I, 958—959
 cf. LRBC, I, 958—959
 cf. LRBC, I, 959; exerga parțial ruptă
 LRBC, I, 963; exerga parțial ruptă

158. Constantius

cf. LRBC, I, 965, dar B
 cf. LRBC, I, 965; exerga parțial ruptă

159. Urbs Roma
 159a Urbs Roma

CONSTANTINOPOLIS

Gloria exercitus. 335—337; perioada III a

160. Constantinus

161. Urbs Roma

162. Constantinopolis

LRBC, I, 1024

cf. LRBC, I, 1037—1038

cf. LRBC, I, 1039—1040; exerga
parțial ruptă

Quadriga. 337—341

163. Constantinus

LRBC, I, 1041

Gloria exercitus. 337—341; perioada III b

164. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1043—1044

165. Constans

cf. LRBC, I, 1056—1057, dar Γ

Vot XX Mult XXX. 341—346; perioada IV

166—167. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1064—1065; exerga
parțial lizibilă

168. Constantius

cf. LRBC, I, 1064, dar Γ

169. Constans

LRBC, I, 1069

169a Constans

cf. LRBC, I, 1069; exerga parțial
ruptă

NICOMEDIA

Quadriga. 337—341; perioada III b

170. Constantinus

cf. LRBC, I, 1132, dar B

Gloria exercitus. 337—341

171. Constantius sau Constans

LRBC, I, 1137—1138

172. Constantius

cf. LRBC, I, 1140, dar Γ

173. Constantius

cf. LRBC, I, 1140; exerga parțial
lizibilă

VN—MR. 341—346; perioada IV

176—178. Constantius

cf. LRBC, I, 1148, dar A sau Δ

Vot XX Mult XXX. 341—346; perioada IV

179—183. Constantius

LRBC, I, 1149

184. Constantius

cf. LRBC, I, 1149, dar Γ

185. Constantius

cf. LRBC, I, 1149, dar E

186. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1149—1150; exerga
parțial lizibilă

187. Urbs Roma

LRBC, I, 1151

188—193. Constans

cf. LRBC, I, 1157, dar Γ

CYZICUS

Quadriga. 337—339; perioada III b

194. Constantinus

cf. LRBC, I, 1287; exerga parțial
lizibilă

Gloria exercitus. 337—341

195. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1288—1289, dar Δ

196. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1288—1289, dar S

VN—MR. 341—346; perioada IV

197. Constantinus

cf. LRBC, I, 1304, dar B

198—199. Constantinus

cf. LRBC, I, 1304, dar E

Vot XX Mult XXX. 341—346; perioada IV

200—201. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1305 sau 1307

202. Constantius sau Constans

cf. LRBC, I, 1305, dar Γ

203—206. Constans

LRBC, I, 1308—1308 a

207. Constans

cf. LRBC, I, 1309; exerga parțial
lizibilă

208. Constans

LRBC, I, 1318

ANTIOCHIA

- Victoria*. 330—335; perioada II
209. Constantinopolis LRBC, I, 1360
- Gloria exercitus*. 330—335; perioada II
210. Constantinus cf. LRBC, I, 1363, dar F
- Quadruga*. 337—341; perioada IV
211. Constantinus LRBC, I, 1374
212. Constantinus cf. LRBC, I, 1374, dar S
213. Constantinus cf. LRBC, I, 1374, dar F
- VN—MR*. 341—346; perioada IV
214—220. Constantinus cf. LRBC, I, 1397, dar F
- Vot XX Mult XXX*. 341—346; perioada IV
221. Constantius cf. LRBC, I, 1398, dar S
222—224. Constantius cf. LRBC, I, 1398; exerga parțial
lizibilă
225. Constans cf. LRBC, I, 1399, dar O
226—226a Constans cf. LRBC, I, 1399, dar I

ALEXANDRIA

227. Constantius LRBC, I, 1474—1475
228—229. Constantius cf. LRBC, I, 1474—1475, dar F
- Urmează restul pieselor din tezaur, la care nu mai pot fi precizate atelierile de emisie, dar care pot fi date pe baza tipului de revers, completat cu unele elemente ale aversului:
Securitas reipublicae. 324—330
- 230—231. Constantinus
232—233. Aversul șters; probabil emis la Aquileia?
234. Aversul șters; probabil emis la Constantinopolis?
- Gloria exercitus*. 335—337
235. Aversul șters
236. Constantinus; elementele reversului șterse
237. Constantinus
- Gloria exercitus*. 337—341
238. Constantinus II
239. Constantius
240—252. Constantius sau Constans; legenda aversului ilizibilă
- Quadruga*. 337—341
253—263. Constantinus
- Pax publica*. 337—341
264. Helena
- VN—MR*. 341—346
265—307. Constantius
- Victoria*. 341—346
308—311. Constantius sau Constans
- Victoriaddauggqnn*. 341—346
312—356. Constantius sau Constans
357—366. Constantius
367—382. Constans
383—387. Constantius; în cimpul reversului brad
388—406. Constans; în cimpul reversului brad
407—430. Constantius sau Constans; în cimpul reversului brad
431—443. Constans; în cimpul reversului punct
444. Constans; în cimpul reversului HR; probabil emis la Siscia
445. Constantius sau Constans; în cimpul reversului M; emis probabil la Arelate?
446. Constantius sau Constans; în cimpul reversului A; emis probabil la Aquileia?
447. Constantius sau Constans; în cimpul reversului frunză; emis probabil la Treveri?
448. Constans; în cimpul reversului F; emis probabil la Aquileia?
449. Constans; în cimpul reversului M; emis probabil la Siscia?

450. Constantinopolis?

Vot XX Mult XXX. 341—346

451—488. Constantius

489—520. Constans

521—625. Constantius sau Constans; legenda aversului ştearsă

FelTemp Reparatio. Galley. 346—350

626. Constans

FelTemp Reparatio. FH 4. AE 2. 352—354

627. Constantius

FelTemp Reparatio. FH 3. AE 2. 352—354

628. Constantius; în cîmpul reversului S; probabil emis la Cyzicus?

FelTemp Reparatio. FH 3. AE 3. 355—361

629. Constantius; în cîmpul reversului M; emis probabil la Siscia?

Piese care nu se pot determina

630—724.

725. Piesă dublu frapată.

NICOLAE GUDEA

A FOURTH CENTURY COIN HOARD FROM RĂCĂŞDIA

(Summary)

The author presents a fourth century roman coin hoard of about 728 bronze pieces. The coin hoard was discovered at Răcăşdia (Caraş-Severin county). In this place several isolated roman coins and other hoards were found dating from the same period. The hoard in discussion is listed under the number 211 in the collections of the Muzeul Banatului from Timişoara.

The coins cover the period of about 40 years. They were issued by the emperor Constantinus (The Great) and his sons: Constantinus II, Constantius and Constans. The distribution over the emperors was as follows: Constantinus (or in his name) — 33; Helena — 1; Constantinus II — 2; Constantius — 167; Constans — 224; Constantius or Constans — 185; Urbs Roma — 4; Urbs Constantinopolis — 3. The distribution of coins according to the mints shows the following: Lugdunum — 2; Roma — 3; Aquileia — 12; Siscia — 79; Thessalonica — 56; Heraclea — 9; Constantinopolis — 11; Nicomedia — 24; Cyzicus — 15; Antiochia — 19; Alexandria — 3. The bulk on mints from Empire are represented, prevailing those from Siscia and Thessalonica and the oriental ones (Nicomedia, Cyzicus, Antiochia). Concerning the revers, the distribution over types was as follows: Securitas reipublicae — 5; Gloria exercitus — 31; Victory on the prov — 1; Virtus — 2; Pax publica — 1; Quadriga — 18; Victoriaduggqnn — 282; Victory — 4; Vots — 217; VN-MR — 61. The prevailing types are Victoriaduggqnn and Vots from 341—346 followed by VN-MR and Quadriga. The earlier coin dates from the period 355—361 and belongs to the FelTempReparatio FH type.